

ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ

ਅਧਿਆਇ
੯

ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਫਲ ਹਨ।

- ਤਿਰੂਵਲੂਵਰ

ਵੱਡੇ

ਸਵਾਲ

1. ਪਰਿਵਾਰਕ ਇਕਾਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਉਂ ਹੈ?
2. ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ?

0681CH09

ਪਰਿਵਾਰ

ਅਸੀਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ - ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਏਕਲ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੱਕ। ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ - ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ, ਮਾਪੇ, ਚਾਚੇ ਅਤੇ ਚਾਚੀ, ਭਰਾ, ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਕ ਭਰਾ, ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਚਚੇਰੇ

ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ

ਏਕਲ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ

ਭਰਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਕ ਏਕਲ ਪਰਿਵਾਰ, ਇੱਕ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇਖਦੇ ਹੋ? ਹਰੇਕ ਕਿਸਮ ਲਈ ਘਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
- ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਧੇਰੇ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ? ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ?
- ਕਲਾਸ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਜੋਂ, ਆਪਣੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਬੁਆ, ਤਾਊ, ਤਾਈ, ਚਾਚਾ, ਮੈਸੀ, ਨਾਨਾ, ਨਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਾਮਿਲ, ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਭਰਾ / ਭੈਣ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਭਰਾ / ਭੈਣ ਲਈ ਵੀ ਵੱਖੇ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਬਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ 'ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ' ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਹੈ? ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ! ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਸਿਰਫ 'ਭਰਾ' ਅਤੇ 'ਭੈਣਾਂ' ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਡੂੰਘੇ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦੂਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਹਿੰਦੀ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ

ਨਾਮ	ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ	ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵਾ / ਸ਼ਬਦ
ਰਾਈ	ਭੈਣ	ਮਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਧੀ (ਚਚੇਰੀ ਭੈਣ) (ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ)
ਸਮੀਰ	ਚਾਚਾ	ਪਿਤਾ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ (ਚਾਚਾ)

- ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਕਿਵੇਂ, ਅਕਸਰ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ

ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਪਿਆਰ, ਦੇਖਭਾਲ, ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਸਹਿਯੋਗ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ'। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ, ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੁਝ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰੋ:

- ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਣ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ?
- ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾ ਕੋਣ ਪਕਾਉਂਦਾ ਹੈ?
- ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਣ ਹੈ?
- ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਫਰਸ਼ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਭਾਂਡੇ ਕੋਣ ਧੋਂਦਾ ਹੈ?
- ਤੁਹਾਡਾ ਹੋਮਵਰਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ, ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ‘ਸਕੂਲ’ ਵੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬੱਚੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਹਿੰਸਾ, ਦਾਨ (ਦੇਣਾ), ਸੇਵਾ (ਸੇਵਾ) ਅਤੇ ਤਿਆਗ (ਬਲੀਦਾਨ) ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਕਸਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਆਓ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਵੇਖੀਏ।

ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੇਰਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇੜਲੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ।

ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦਾਦੀ, ਅਛੰਮਾ (ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਾਂ), ਚਿੱਟੱਪਾ (ਪਿਤਾ ਦਾ ਭਰਾ ਜਾਂ ਚਾਚਾ) ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਚਿੱਟੀ (ਚਾਚੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਧੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੀ ਚਚੇਰੀ ਭੈਣ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਚਿੰਨੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੇ ਚਾਚੇ ਨੇ ਹਾਲ

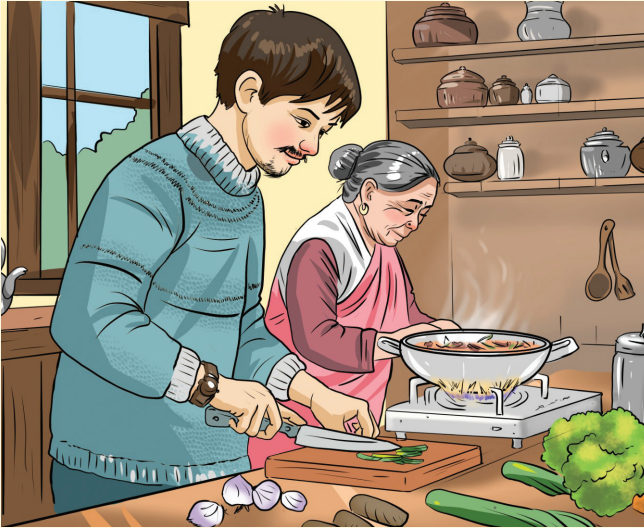
ਹੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਚਾਚੀ ਇੱਕ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਓਨਮ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਛੰਮਾ ਨੇ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਤਿਉਹਾਰ ਲਈ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੇ ਮਾਪੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਲਈ ਲੈ ਗਏ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਲਈ, ਬਲਕਿ ਚਿੱਟੱਪਾ, ਚਿੱਟੀ ਅਤੇ ਚਿੰਨੀ ਲਈ ਵੀ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਖਰੀਦੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਨੂੰ ਉਹ ਰੇਸ਼ਮ ਪਹਿਰਾਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸਦੀ ਉਸਨੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਕਪਾਹ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਅਛੰਮਾ ਨੇ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ ਉਹ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਰਲ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ਸੱਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਰੁੱਖ ਬਣਾਓ।
- ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਖਰੀਦੇ?
- ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ

ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਕੇਰਲ ਵਿੱਚ ਸੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਓ ਹੁਣ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰੀਏ।

ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਤੇਨਜ਼ਿੰਗ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਦਸਤਕਾਰੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝ ਗਈ, ਸਾਡੇ ਸੁੰਦਰ ਰਵਾਇਤੀ ਕੱਪੜੇ, ਲੱਕੜ ਦੀਆਂ ਨਕਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੀ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਘਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨ, ਸਾਡੇ ਛੋਟੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬਾਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ

ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਅਕਸਰ, ਉਹ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦਾਦੀ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਸੇ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ; ਕੋਈ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ! ਦਾਦਾ ਜੀ ਮੇਰੇ ਹੋਮਵਰਕ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਡੀ ਕਲੋਨੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨੇੜਲੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਤੂਫਾਨ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁਰੰਮਤ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਲਈ ਪੂਰੇ ਗੁਆਂਢ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ।

ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਪੇ ਸਾਡੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਰਚਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ

- ◆ ਤੇਨਜਿੰਗ ਦਾ ਪਿਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- ◆ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ?
- ◆ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਕਿਹੜੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ?

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਣਾਓ, ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਜਾਂ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰੋ।
- ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਨਾਟਕ ਖੇਡੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਅਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਅਤੇ ਤੇਨਜ਼ਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਜੋ ਕੁਝ ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਭਾਵ, ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹਿਣਾ)? ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਭਾਈਚਾਰਾ

ਪਰਿਵਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ, ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ‘ਭਾਈਚਾਰਾ’ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ‘ਭਾਈਚਾਰੇ’ ਦੇ ਹੋਰ ਅਰਥ ਹਨ)। ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਉਣਾ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ, ਵਿਆਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ। ਕੁਝ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ, ਲੋਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਬਿਜਾਈ ਅਤੇ ਵਾਢੀ ਵਰਗੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਕਸਰ ਸਾਂਝੀ ਕੁਦਰਤੀ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਣੀ, ਚਰਾਗਾਹ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਅਭਿਆਸਾਂ ‘ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਅੱਜ ਵੀ ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ - ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਨਿਯਮ’ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ - ਨੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਤੱਵ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

- ◆ ਸਾਲ-ਦਰ-ਸਾਲ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਝਾਬੁਆ ਕਸਬੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਖੇਤਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਰਿਹਾ।
- ◆ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਲਮਾ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਭੀਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਭੀਲਾਂ ਨੇ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਖੱਡਾਂ ਵੀ ਪੁੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਬਣਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਿਆ। ਹਲਮਾ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ, ਉਦੇਸ਼ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ੨੦੧੯ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਵਗੰਗਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਭੀਲ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨਕਾਰੀ ਕੰਮ ਲਈ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
- ◆ ੨੦੧੫ ਦੇ ਚੋਨਈ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੜਕਾਂ ਨਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਘੁੰਮ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਸਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਪਕਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।
- ◆ ਸਮਾਜ ਦੀ ਖੋਜ: ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਤੋਂ ਪਰੇ
- ◆ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ?

ਉਪਰੋਕਤ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੇਂਡੂ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈਚਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੱਖਰਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਉ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇਖੀਏ॥

੨੦ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ (ਗੁਜਰਾਤ) ਦੇ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਆਟੋ-ਫੈਬ੍ਰੀਕੇਸ਼ਨ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਮਲ ਪਰਮਾਰ ਨੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਕੁਝ ਨੇ ਸਕੂਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਝ ਕਦੇ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਕਮਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਤ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ ੫:੩੦ ਤੋਂ ੮:੩੦ ਵਜੇ ਤੱਕ ਟਿਊਸ਼ਨ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਜਲਦੀ ਹੀ, ੧੫੦ ਬੱਚੇ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਪਾਠਾਂ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।

ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਸਹੀ ਬੈਂਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ‘ਸ਼ਾਂਤ ਜ਼ੋਨ’ ਕਲਾਸਰੂਮ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਵਾਹਨ ਬਹੁਤ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਮਿਲਿਆ, ਉਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਸੀ। ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਬੱਚੇ ਜੋ ਨਿਯਮਤ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਕਮਲ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, “ਅਸੀਂ ਉੱਥੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਗਏ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ।

- ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ?
- ਕਮਲ ਪਰਮਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਝਲਕਦੀਆਂ ਹਨ?
- ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ।

- ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਮਿਲੇ?

ਪਿਛਲੇ ੩੦ ਜਾਂ ੪੦ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਵੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੀ ਉੱਭਰੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਲਾਈ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੂੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਆਮ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ, ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈਚਾਰੇ ਆਖਰਕਾਰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਹੀ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟਸ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ, ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਵਪਾਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਕੂੜੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ‘ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸਾਡੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਕੋਈ ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਰਾਹੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ‘ਭਾਈਚਾਰਾ’ ਇੱਕ ਲਚਕਦਾਰ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ:

- ਜਾਤੀ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਰਮ, ਖੇਤਰ, ਕੰਮ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, 'ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਪਾਰਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ', 'ਚੇਨਈ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ', 'ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ', 'ਕੇਰਲ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਭਾਈਚਾਰਾ', 'ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਕਲਾ ਭਾਈਚਾਰਾ', 'ਪਿੰਡ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰਾ', ਆਦਿ... ਸੂਚੀ ਬੇਅੰਤ ਹੈ!
- ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ, ਤੁਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ - ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾਸ ਬੇਸ਼ਕ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਡ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੇਵਾ ਯੋਜਨਾ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਡਿਟ ਕੋਰ, ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਜਾਂ ਡਰਾਮਾ ਕਲੱਬ, ਆਦਿ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ?
- ਕੀ ਕੋਈ ਕਲੱਬ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਤੁਸੀਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਹੋ? ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ ..

- ਪਰਿਵਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ। ਆਦਰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਕਮਿਊਨਿਟੀ, ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਇਕਾਈ, ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਭਾਈਚਾਰੇ' ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ।
- ਆਖਰਕਾਰ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਵਾਲ, ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ

1. ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਉਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਉਂ ਹਨ?
2. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੁਝ ਨਿਯਮ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਕਿਉਂ?
3. ਕੁੱਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ